

Sygn. akt VI ACa 619/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 sierpnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Jacek Sadowski

Sędziowie: SA Małgorzata Kuracka (spr.)

SA Marcin Łochowski

Protokolant: st. sekr. sądowy Magdalena Męczkowska

po rozpoznaniu w dniu 29 sierpnia 2017 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) S.A. z siedzibą w Ł.

przeciwko T. M.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 15 grudnia 2015 r.

sygn. akt XXV C 859/15

1. oddala apelację;

2. zasądza od T. M. na rzecz (...) S.A. z siedzibą w Ł. kwotę 5.400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI ACa 619/16

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 16 lipca 2014r. (data prezentaty) powód (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wniósł o wydanie nakazu zapłaty i orzeczenie, iż pozwani T. M. oraz K. M. mają solidarnie zapłacić na rzecz powoda kwotę 872.595,09 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za okres od dnia 26 marca 2014 roku do dnia zapłaty. Ponadto, powód wniósł o zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kosztów procesu, w tym wyodrębnionych kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Nakazem zapłaty z dnia 25 sierpnia 2014r. Sąd nakazał pozwanym T. M., K. M. zapłacić solidarnie na podstawie weksla na rzecz (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 872.595,09 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za okres od dnia 26 marca 2014 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 18 125 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Zarzuty od powyższego nakazu zapłaty złożył pozwany wnosząc o oddalenie powództwa w całości oraz uchylenie nakazu zapłaty i umorzenie postępowania w stosunku do pozwanej K. M. ze względu na jej zgon w dniu 8 marca 2012r.

Postanowieniem z dnia 1 października 2014r. Sąd na podstawie art. 492¹ § 2 k.p.c. uchylił nakaz zapłaty z dnia 25 sierpnia 2014r. wobec K. M. i na podstawie art. 199 § 1 pkt.3 k.p.c. odrzucił w stosunku do niej pozew.

Powód w odpowiedzi na zarzuty wniósł o utrzymanie nakazu zapłaty z dnia 25 sierpnia 2014r. w mocy.

Wyrokiem z dnia 15 grudnia 2015r Sąd w pkt 1 uchylił nakaz zapłaty z dnia 25 sierpnia 2014 roku sygn. akt XXV Nc 290/14; w pkt 2 zasądził od pozwanego T. M. na rzecz powoda (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 156 607, 83 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 26 marca 2014 roku do dnia zapłaty; w pkt 3 oddalił powództwo w pozostałej części, zaś w pkt 4 nakazał pobrać od powoda (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa (Kasa Sądu Okręgowego w W.) kwotę 24 891,40 zł tytułem kosztów sądowych.

Powyższy wyrok Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne i prawne:

Powód zawarł z pozwanym umowę leasingu nr (...) z dnia 9 września 2009 roku, na podstawie której, w zamian za wynagrodzenie umowne płatne w ratach miesięcznych, powód oddał pozwanemu do używania i pobierania pożytków Ładowarkę (...) z wagą (...).

Umowa ta zawarta została w miejsce umowy leasingu jaką powódka zawarła z firmą (...). Powódka odmówiła bowiem pozwanemu wstąpienia w umowę leasingu z firmą (...) i zażądała zawarcia nowej umowy leasingu. Do umowy leasingu zostały dołączone ogólne warunki umowy leasingu operacyjnego, które także wiązały strony. Pozwany nie miał wpływu na ich treść, bowiem ogólne warunki umów nie są indywidualnie ustalane pomiędzy stronami, a obowiązują strony wszystkich umów tego rodzaju zawieranych przez powoda.

Zgodnie z przedmiotową umową łączna wartość umowy wyniosła 353 724, 45 zł.

W związku z zawartą umową leasingu pozwany wręczył powodowi weksel własny in blanco wraz z deklaracją wekslową, w myśl której powód był uprawniony do wypełnienia weksla m.in. kwotą wekslową odpowiadającą sumie wszystkich wymagalnych, lecz nie zapłaconych należności przysługujących powodowi wobec pozwanego, a wynikających z umowy Leasingu.

Początkowo pozwany dokonywał terminowo spłat kolejnych rat, jednakże w roku 2011 u pozwanego pojawiły się problemy finansowe. W czerwcu 2011 r. aby zapewnić płynność spłat rat leasingowych, za pośrednictwem firmy syna P.P.H.U. (...) pozwany wynajął koparkę firmie (...).

Ponieważ w trakcie trwania umowy leasingu pozwany uchybiał terminom płatności należności z niej wynikających, powód naliczył odsetki umowne za okres zwłoki w ich zapłacie. Odsetki te zostały objęte sześcioma niezapłaconymi przez pozwanego notami odsetkowymi.

Pozwany nie zapłacił powodowi okresowej opłaty leasingowej za czerwiec 2011r. oraz lipiec 2011r., pomimo wyznaczonego pismem z dnia 21 lipca 2011 roku dodatkowego terminu do zapłaty tych należności pozwany nie uregulował ich. W tej sytuacji powód w oparciu o art. 7 § 3 Ogólnych Warunków Umowy Leasingu pismem z dnia 11 sierpnia 2011 roku przedterminowo rozwiązał Umowę Leasingu z pozwanym.

Pozwany został ponadto zobowiązany do zwrotu przedmiotu leasingu do dnia 21 lipca 2011 roku. Jednakże powyższe nie było możliwym ponieważ pozwany nie był w stanie odzyskać przedmiotu leasingu od B. P.. Pomimo podejmowanych prób nawiązania kontaktu, z osobą której pozwany wynajął przedmiot leasingu, a która nie regulowała swoich zobowiązań z tytułu zawartej umowy pozwany nie zdołał odzyskać ładowarki, co skutkowało brakiem możliwości dokonania zwrotu przedmiotu leasingu powodowi.

W grudniu 2011 r. pozwany złożył zawiadomienie, że przedmiot leasingu został przywłaszczony. O możliwości wystąpienia szkody całkowitej w przedmiocie leasingu pozwany poinformował powódkę pismem z dnia 20 grudnia 2011 r. wnosząc o podjęcie działań zmierzających do pokrycia szkody przez ubezpieczyciela, albowiem pozwany regularnie opłacał składki ubezpieczeniowe.

Ponieważ termin zwrotu maszyn mijał w dniu 17 grudnia 2011 r. pozwany wyznaczył najemcy dodatkowy trzydniowy termin na zwrot maszyny a następnie - wobec niezwrócenia maszyny - złożył zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa. Pozwany w związku z faktem, że utracił przedmiot leasingu nie był w stanie sprostać wezwaniu powoda do dokonania zwrotu przedmiotu leasingu.

Następnie powód wystosował do pozwanego wezwanie do zapłaty z dnia 3 marca 2014 r. w którym powódka wskazuje, że w wypadku niezapłacenia kwoty 872.596,09 zł w związku z rozwiązaniem umowy z dniem 11 sierpnia 2011 r. zmuszona będzie w dniu 25 sierpnia 2014 r. wypełnić i przedstawić do zapłaty weksel własny in blanco. W wezwaniu do zapłaty z dnia 3 marca 2014 r. powódka wskazała trzy tytuły swoich roszczeń. I tak, powódka domagała się zapłaty:

- 27.068,13 zł tytułem okresowych opłat leasingowych
- 129 539,70 zł tytułem odszkodowania umownego
- 715 987,26 zł tytułem kar umownych w opóźnieniu w zwrocie przedmiotu leasingu.

W odpowiedzi na wezwanie do zapłaty z dnia 3 marca 2014 r. pozwany sprzeciwił się wypełnieniu weksla i odmówił jego przyjęcia wskazując, że kwota roszczenia powódki przekracza jego zobowiązanie wynikające z umowy leasingu.

W świetle powyższych ustaleń Sąd Okręgowy uznał, iż powództwo zasługiwało na uwzględnienie w części.

Dokonując charakterystyki prawnej weksla in blanco, Sąd I instancji uznał, iż w niniejszej sprawie został on wystawiony celem zabezpieczenia roszczeń powoda wynikających z umowy leasingu z dnia 9 września 2009r. i zgodnie z deklaracją wekslową uprawniał do wypełnienia do kwoty stanowiącej równowartość wszystkich wymagalnych, lecz nie zapłaconych należności przysługujących powodowi, a wynikających z umowy leasingu oraz zobowiązań powstałych z wygaśnięcia umowy, odstąpienia od umowy przez powoda lub jej wypowiedzenia łącznie z należnymi odsetkami.

Oceniając prawidłowości wypełnienia weksla własnego in blanco przez powoda, Sąd wziął pod uwagę postanowienia umowy leasingu z dnia 9 września 2009r oraz przepisy kodeksu cywilnego regulującego stosunek prawny powstały w wyniku zawarcia umowy leasingu.

Na tej podstawie Sąd stwierdził, iż wobec złożenia przez powoda w dniu 11 sierpnia 2011r. oświadczenia o wypowiedzeniu umowy leasingu powód zobowiązany był do zapłaty zaległości wynikających z niezapłaconych faktur i not odsetkowych, a dotyczących okresowych opłat leasingowych. Zatem powód zgodnie ze swoimi uprawnieniami wypełnił weksel w odniesieniu do kwoty należnej mu tytułem okresowych opłat leasingowych w wysokości 27.068,13 zł. Ponadto zgodnie z treścią art.7 § 3 ust 7 ogólnych warunków umowy leasingu powód wyliczył odszkodowanie umowne nadzień jego wymagalności tj. na dzień 24 marca 2014r. na kwotę 129 539,70 zł. W myśl tego postanowienia umownego w przypadku, gdy przedmiot leasingu – w ciągu 60 dni od wypowiedzenia umowy leasingu nie został odzyskany przez finansującego czyli powoda lub nie został sprzedany albo przekazany do używania innemu korzystającemu, to niezależnie od przyczyn tego stanu rzeczy , finansujący jest uprawniony do żądania od korzystającego kwoty zdyskontowanej powiększonej o koszty netto poniesione przez finansującego , a wymienione w tym postanowieniu. W ocenie Sądu i w tym zakresie powód prawidłowo wypełnił weksel na kwotę 129 539,70 zł.

Natomiast co do kwoty 715 987,27 zł. z tytułu kary umownej za niezwrócenie przedmiotu leasingu to, zdaniem Sądu I instancji, nie była ona zasadna.

Zgodnie z art.7 § 3 ust 4 ogólnych warunków umowy leasingu w przypadku wypowiedzenia umowy leasingu korzystający jest zobowiązany niezwłocznie, nie później niż w terminie wyznaczonym przez finansującego zwrócić

kompletny przedmiot leasingu na swój koszt i ryzyko w miejsce wskazane przez finansującego na terenie Polski wraz ze wszystkimi dokumentami. W przypadku uchybienia przez kupującego obowiązku zwrotu przedmiotu leasingu zapłaci on na rzecz Finansującego karę umowną w wysokości 1/15 ostatniej zafakturowanej opłaty leasingowej brutto za każdy dzień opóźnienia w zwrocie przedmiotu leasingu. Jak wynika z okoliczności faktycznych niniejszej sprawy pozwany rzeczywiście nie zwrócił przedmiotu leasingu w terminie wskazanym przez powoda i nie mógł tego uczynić w żadnym innym terminie, bowiem przedmiot leasingu został skradziony. Sąd Okręgowy wskazał, iż gdyby przyjąć, że wyżej powołane postanowienie ogólnych warunków umowy leasingu odnosiło się do takich sytuacji, to nie byłoby możliwe ustalenie końcowej daty naliczania kary umownej, bowiem jest duże prawdopodobieństwo, iż przedmiot leasingu nie odnajdzie się, zatem nie będzie mógł być zwrócony powodowi w żadnym czasie. Dochodzona przez powoda kara umowną dwukrotnie przewyższyła wartość umowy leasingu tj. kwotę 353.724,45 zł. W ocenie Sądu była ona rażąco wygórowana, biorąc pod uwagę fakt, iż pozwany zapłacił powodowi znaczną część kwoty stanowiącej wartość umowy leasingu (art. 484 § 2 k.c.). Ponadto powód z tytułu nie zwrócenia przedmiotu leasingu naliczył odszkodowanie w kwocie 129.539,70 zł.

Powołując się na treść art. 709 (5) § 3 k.c. Sąd Okręgowy wskazał, iż w niniejszej sprawie powód wypowiedział umowę leasingu z powodu nie zapłacenia przez pozwanego rat leasingowych, zgodnie z postanowieniem ogólnych warunków umowy leasingu. Dopiero później okazało się, że przedmiot leasingu został utracony i niemożliwy do zwrotu.

Wobec tego, iż pozwany utracił przedmiot leasingu na skutek przestępstwa świadczenie niepieniężne (zwrot przedmiotu leasingu) stał się świadczeniem niemożliwym. Zgodnie z brzmieniem art. 475 § 1 k.c. jeżeli świadczenie stało się niemożliwe na skutek okoliczności za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi, zobowiązanie niemożliwe wygasa. Tym samym, skoro wygasło zobowiązanie pozwanego do zwrotu przedmiotu leasingu w naturze, nie może być on obciążony karą umowną za niewykonanie zobowiązania niemożliwego.

Zdaniem Sądu trudno było uznać, iż pozwany jest odpowiedzialny za przywłaszczenie przedmiotu leasingu przez podnajemcę – osobę trzecią. Należy jednak zgodzić się z powodem, iż pozwany nie miał prawa zawierać z kimkolwiek umowy podnajmu przedmiotu leasingu bez zgody powoda, a taka sytuacja miała miejsce. Zgodnie z treścią art. 709¹² k.c. bez zgody finansującego korzystający nie może oddać rzeczy do używania osobie trzeciej. Pozwany nie dość, że nie dostosował się do tego obowiązku, to jeszcze zawierając umowę z osobą trzecią nie dokonał żadnych zabezpieczeń tej umowy. Wobec takiego zachowania pozwanego powodowi odmówiono wypłaty odszkodowania za utracony przedmiot leasingu. W ocenie Sądu powód mógłby żądać od pozwanego naprawienia szkody z tego tytułu, ale na zasadach ogólnych z kodeksu cywilnego, a nie na podstawie art. 7 § 3 ust 4 ogólnych warunków umowy leasingu. Wysokość szkody, zgodnie z dyspozycją art. 6 k.c., musiałby być wykazana przez powoda zgodnie z przepisem art. 361 k.c. . Wobec tego, iż powód nie wykazał wysokości szkody, żądanie zasądzenia od pozwanego kwoty 715 987,26 zł. nie było zasadne. W tej części powództwo podlegało oddaleniu.

O kosztach postępowania Sąd postanowił na podstawie art. 100 k.c. Zarzuty pozwanego okazały się w znacznej części uzasadnione, co spowodowało, iż powód co do wyższej kwoty przegrał proces niż wygrał. Dlatego też Sąd obciążył powoda kosztami opłaty od zarzutów, od uiszczenia których pozwany był zwolniony, w części odnoszącej się do kwoty oddalonego powództwa.

Apelację od powyższego wyroku złożył pozwany, który zaskarżył orzeczenie co do pkt.2. Zarzucił:

1) nierozpoznanie przez Sąd I instancji zarzutów sformułowanych w pkt.(e) zarzutów od nakazu zapłaty poprzez pominięcie faktu, że przy zawarciu umowy leasingu pozwany został wprowadzony przez powoda w błąd, co do osoby dostawcy przedmiotu leasingu i wartości początkowej i oparciu wyroku na ustaleniu, że wartość początkowa wynosiła 353 724,45 zł, podczas gdy powinna wynosić 224 000zł;

2) pominięcie przez Sąd I instancji w rozważaniach prawnych faktu, że wskazanie przez powódkę w umowie leasingu dostawcy przedmiotu leasingu w osobie firmy (...) Sp. z o.o. było czynnością dokonaną przez powódkę dla pozorów, a zatem nieważną w zakresie wskazania dostawcy, jak i wartości początkowej przedmiotu leasingu, a co za tym idzie

przyjęcie przez sąd, iż umowa z dnia 9.09.2009 r. była umową nową, w sytuacji gdy pozwany wstąpił jako korzystający w umowę leasingu z dnia 8.09.2008 r. zawartą przez powódkę z firmą (...).

Wskazując powyższe wnosił o zmianę wyroku w zaskarżonej części i oddalenie powództwa w całości /doprecyzowanie apelacji - k 194/, ewentualnie uchylenie wyroku w tej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W związku z połączeniem przez przejęcie (...) S.A. w W. przez (...) S.A. w Ł. ten ostatni podmiot aktualnie występuje po stronie powodowej/k-221,235/.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja okazała się bezzasadna.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne Sądu I instancji i przyjmuje je za własne. Na aprobatę zasługiwała również ocena prawna dochodzonego roszczenia, prowadząca do uznania zasadności uwzględnionego na rzecz powoda świadczenia. Zarzuty pozwanego jakoby doszło do wprowadzenia go w błąd co do osoby dostawcy leasingu oraz wartości początkowej jego przedmiotu oraz pozorności umowy leasingu, zawartej z pozwanym z dnia 9.09.2009r. są chybione. Należy zauważyć, iż pozwany zawarł z powodem umowę leasingu z dnia 9.09.2009r., gdzie zostały wskazane parametry techniczne przedmiotu leasingu, jego wartość oraz osoba dostawcy /k-47, 47 odwrót/. Z czynnością tą korespondowała podpisana przez pozwanego, jako korzystającego, umowa sprzedaży, mocą której powód nabył przedmiot leasingu od sprzedawcy, tj. (...) Sp. z o.o. w W. /k-120/, gdzie figurowała identyczna cena zakupu oraz protokół odbioru maszyny /k-114/.

Umowa leasingu, stosownie do treści art. 709² k.c., jest zawierana na piśmie pod rygorem nieważności, również wszelkie jej zmiany winny być zawarte w takiej samej formie pod rygorem nieważności. W konsekwencji brak jest jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, aby wartość umowy miała być odmienna oraz inny podmiot, wskazany w charakterze dostawcy. Pozwany zresztą akceptował warunki umowy, skoro korzystał z przedmiotu leasingu oraz przez określony czas /kiedy jeszcze decydował się umowę wykonywać/ płacił raty, obliczone od wartości ładowarki określonej w umowie. Ponadto T. M. nie uchylił się od skutków swojego oświadczenia woli, zawartego jego zdaniem, pod wpływem błędu, nie złożył powodowi stosownego oświadczenia w trybie art. 88k.c., które winno łączyć się ze zwrotem przedmiotu leasingu. Pozwany podniósł zastrzeżenia do wartości umowy, kiedy zaczął zalegać z płatnościami i doszło do jej wypowiedzenia przez powoda. Kwestionowanie wartości przedmiotu leasingu dopiero w tym czasie, nie zaś na etapie negocjacji, należało jednak uznać za spóźnione i nieskuteczne.

Skarżący nie wykazał również, aby przedmiotowa umowa miała charakter pozorny. Pozwany nie udowodnił w szczególności, aby zgodnym zamiarem stron, w rozumieniu art. 65§2 k.c. było, jak twierdzi, kontynuowanie umowy z firmą (...). Ta ostatnia umowa została bowiem rozwiązana w drodze wypowiedzenia, wobec nieuiszczenia płatności, co nie było w sprawie sporne. Brak było więc możliwości jej kontynuowania. Ponadto pozwany nie wykazał, aby w ogóle zaszły przesłanki, o których mowa w art. 83 k.c., a w szczególności kiedykolwiek istniał po obu stronach zgodny zamiar zawarcia innej umowy, z inną wartością jej przedmiotu, zaś był brak woli wywołania skutków prawnych umowy, którą w istocie zawarły i która, co więcej, była w takim kształcie wykonywana.

Wypada podnieść, iż po uwzględnieniu zarzutów T. M., przez Sąd I instancji, dotyczących kary umownej, co do której powództwo w całości zostało oddalone, na skarżącym ciąży jedynie obowiązek zapłaty nieuiszczonych rat leasingowych i odsetek, w kwocie 27 068,13 zł, jak również odszkodowania składającego się w tym przypadku z kwoty zdyskontowanej, po myśli art.7 §3 ust.7 umowy w zw. art.1 ust.5 umowy, w wysokości 129 539,70zł /wyliczenie- k 140-141/, bazującej, generalnie rzecz ujmując, jedynie na sumie dalszych, niezapłaconych rat leasingowych, powiększonych o odsetki.

Należało również podkreślić, iż pozwany bez zgody powoda przekazywał przedmiotową ładowarkę innym podmiotom, tj. jak wskazywał najpierw swojemu synowi, który nie miał zdolności kredytowej /zeznania pozwanego k-149/, zaś następnie w drodze najmu, jak ustalił sąd I instancji, osobie trzeciej, tj. B. P.. Było to działanie niezgodne z

treścią umowy, wynikającą z art.3 § 2 ust.5 ogólnych warunków oraz art. 709¹²§1k.c. Należy podkreślić, iż wbrew swoim twierdzeniom, nie dysponował on zgodą leasingodawcy, która winna być udzielona na piśmie w tym zakresie. Wiązałaby się z tym również zwiększona składka ubezpieczeniowa /zeznania św. M. G.- k 148/. Powyższe skutkowało również tym, iż ubezpieczyciel odmówił wypłaty odszkodowania za skradzioną ładowarkę /k-138/. W związku z powyższym, gdyby pozwany działał zgodnie z zobowiązaniem, wynikającym z zawartej umowy, to przedmiot leasingu, a dalej - najmu, nie zostałyby skradzione i jego wartość zostałaby odliczona od należności ostatecznie zasądzonej od pozwanego, co znacznie zmniejszyłoby jej wysokość. Natomiast jeżeli przestrzeganie umowy przekraczało jego możliwości finansowe, winien on podjąć negocjacje z powodem, odnośnie jej rozwiązania za zwrotem leasingowanej maszyny.

W konsekwencji uznając apelację pozwanego za bezzasadną Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak na wstępie. Postanowienie o kosztach postępowania apelacyjnego uzasadnia treść art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2015.1804).